4 & Талаптан АХМЕТЖАН

Талантам АХМЕТЖАН

Шыгармалар жннагы

11-том

> М 1 |

Талаптан
АХМЕТЖАН

Шыгар.малар ;кинагы

11-том

> М 1 |

Алматы
“Жалын баспасы”
2007

А 94

Казахстан Республикасыньщ
Мэдениет жэне акпарат мшстрлшнщ
багдарламасы бойынша шыгарылып отыр

д **Ахмегжан Т.**
Ею томдык, шыгармалар жинагы.
2-том. Эцпмелер мен пьесалар.
Алматы: “Жальш баспасы” ЖШС, 2007. — 288 бет

181МН 9965-693-44-7

Халыкаралык, “Алаш”эдеби сыйлыгыньщ, Кдзакстан Жастар одагы сыйлыгыньщ лауреаты, талантты жазушы Талаптан Ахметжанныц шыгармалар жинагыньщ екшнп томына энпмелер1 мен пьесалары енш отыр.

Шыгармалардын ортак, такырыбы — адалдык, мешрбандык., махаббат.

А 4702250201 / 40^ ^05)—07 „„„ 2007 ББК 84 Кдз 7-44

© Ахметжан Т., 2007
18ВМ 9965-693-44-7
© “Жалын баспасы” ЖШС, 2007

ЭЦПМЕЛЕР

МУН,

“Бастарыца келген б1р ауыршылык колекI 1стегендер'щнщ салдарынан болады. Жэне де Алла квбт кеш1рт ж1беред1

(Куран Кэрт. 42-Шура сурea, 29-аят).

Не енД екеш, не туа екеш белпс1з. Б1реу атын айтьш, айкдйлап шакыратын сиякты. 0щ дейш десе, озшщ кдйда екеш беймшйм. Кещстйс те, ез1 де жок. Бэр1 буаддыр. Бэр1 туман. Тук тусшжс1з. Тус1 дейш десе, айкдйлаган дауысты, сытырлаган дыбысты ап-анык; естш жатыр.

—Таскун!

Мше, тагы да ап-анык, естщ —Дарыннын, даусы. Бул кдйдан жур? Мынау толассыз сытырлаган не дыбыс? 0щ ме, жок, тус1 ме? Кдйда жатыр **031?**

—Тас-кд1-ы-ы-н!

Селк етш, шошып оянды. Белме 1Ш1 алакеленке. Сырттагы электр жарыгыньщ сэулес1 терезе алдындагы агаштардын, кдлын, жапырагы арасынан урланып эрен, сыгалайды. Терезенщ сыргкы тем1р жактауына жацбыр тамшылары толассыз ургылап жатыр. К,улак етш жеп, барабандай сартылдап турган сол екен. “Элпнде меш шакдфган Дарын ба? Шынымен соньщ даусы ма? Же1 тунде не 1здеп жур ол?”Орнынан ушып турып, жуг1рш терезе алдына барды. Сыртга жацбыр куйып тур. Терезен1 ашып, мойнын созып теменге кдрады. Ауладагы бийс ак, теректердщ арбиган бутактары уппний кдбатгагы терезеге деЙ1н жетед1. Соныц к,алк,асынан ештецен1 де анык, ажырата алмады.

—Дарьш, сен бе? —деда Таскун дауыстап. Тым-тырыс. Журеп дурсщцеп кетп. “Дарьш! Дарын! Дарьш!”—деп тагы да уш кдйтара дауыстады. Ун жок, Элпнде атын айтып

шакырган им болды екен? Тус1м дейш десе Дарынньщ дауысьш ап-анык, еспген сиякгы еда гой. Бул не жумбак? Кдраптан-кдрап журеп б1р турл1 суылдап, дегб1р1 каша бастады. Асып-сасып, жыгылып-суршш журш, колына шнген кшмдерш иыгына ще сальш, жупрш далага шыкды. Уйтки сокдаш жел эсершен екгаш кушейген жацбыр баска-кезге сабалап тур екен. Оган караута мурша жок, 0з еры езше багынудан калган. Элдеб1р тусшшлз сезщцер шр1мдей шрш, жацка курлы кермей кдкдакылга салып, дедекгетщ суйрелеп экетш барады.

Дарьш жатакдананьщ 1ргесшдеп ыкдаам ауданда турушы еда. Сол манда эл1 бузылмаган есы уйлер ете кеп. Соньщ ен, б1р сурык,сызы да, сиык,сызы да Дарынга буйыргаа болатын. Шатыры б1р жагына кисая бастаган, терезес1 томен, ез1 жермен-жексен, сонау Сталин заманында салынган кырык курак есы уйда Дарьш былтыр гана сатьш алган. Таскьшнын аягы аягына жукдай, солай карай ушып келеа. Асфальт теселмеген кара жолдын, миы шыгып жатыр. Ойдым-ойдым шуцкырдьщ бэр1 келыген су. Оган карайтын, жол тандайтьш муршасы жок,, кызыл асыкган шылпылдата су кешш, дедектеп жупрш келеда.

Таскынннын коз алдынан Дарынньщ бейнес1 кетер емес келбендеп. Од мен тустщ арасындагы жанагы шакырысьш неге жорырьш бшмей дел-сал. Дарьш ауырып, кысьшып жаткан сиякгы. Муны 1здеп, мазасызданьш жаткан сиякгы. Бес жыл б1р белмеде турган, студентпк шакган б1рге келе жаткан сыралгы досы гой. Булар институт бтргел1де сепз жылдай болыгггы. Одан кешн жеп жыл тагы да бгр пэтерде турган. Дарьш былтыр уйленген сон, Сэбира екеуг осы уйге кошш кеткен. Уш Таскьшнын жагакханасынан онша кашык та емес. Кун аралата келш-кетш, араласып турады. Дарьш мен Сэбира екеу1тацньщ атысынан куннщ, батысьша дешн “Борохолкада“. Сомке сатады. Таскьш болса суреттерш “Алматы Арбатына”апарьш койьш, содан тускен азын-аулак акшага жан багып жур. Кдз1р суретке ьсызыгушылар да аз. Коз майын тауысып, танды тащы урьш салган жумысын болымсыз акщага сатып алгысы келетгндерш кайтерсщ. Суретгер1 шетелдегщей жаксы багаланса гой, онда эжептэу1р жаксы 0м1р суруге болар еда. Уй сатьш алар еда, уйленер еда. Отызга келгенше жумысшылар жатакханасыныц аядай болмесшде жургенше кейде корланады тгпт1. Дипломы

шабаданныц тубшде саргайып жаткдлы кщд-шан... Жумыс жок,.. “Жэ, крйшы соны ойлай бермей! Дарын! Сен меш шакырдыц ба? Элде... Сэбираньщ кушагында шырт уйкыда жатырсыц ба? Жын кдккандай жеп тунде ербиш жетш келгешмда корш, кезщ атыздай боп журе ме?”

Дарынньщ кдкдасы ашык тур екен. Ушнщ есш де шалкасынан алац-ашык, Шатырдан соргалаган судан аула шд колкшдеп кетдтп. Б1р сумдыкдын болганын сезгендей журеп суылдап, ею аягынан эл кетш, бастырмай кадды. Дэрмеш курып, есйсгщ туткасьшан устаган куш тецселш б1раз турды. Уй шд тас карангы. 1штен кул1мс1сыз шс1 бшнеда.

— Дарын! —дед1 дауыстап. Уш дарщдеп эрец шыкды. 1шке карай юруге элдекандай куш ж1бермей тур. Крргасындай зш тарткдн аятын эрец кетерш, босагадан аттады. Тым-тырыс. Сипалап турып есйсгш, артындагы туймендкп 1здед1. “Дарын кайда? Сэбира каЙда? Есйс неге шалкасынан ашык жатыр? Жарык неге жок?”Туймеипкт1 тапты-ау эйтеу1р. Жарыкды косуга журеп дауаламай б1раз турды. Жарык косылса б1реу эзш бас салатын сиякты. Мандайына суп-суык тер шыкты. Туймеш1кп устаган саусагы дарщдеп кетп. Сонда да эл-дэрменш бойына жиып, туймешйсп басты-ау эрец. Уй шд жарк етш ак сэулеге шомылды. Кез1 б1рден тэр алдында бурюш, кырын кдрап отырган Дарынга тустг К,олында мылтык. Уцгысын маццайына Т1реп алыпты. Сол колымен мылтыкты сыгымдап устап алган. Оц колыныц бас бармагы шуршпеде. Кцмьш-козгалыс жок, Тас мусшдей с1ресгп калган. Юсшщ юргешн, жарыктыц жанганын ацгармаган секш1д Таскынныц тобесгнен б1реу тастай суды актара салгандай денес1 муздап сала берда. Б1р соз айтудыц, б!р адым алга басудьщ ез1 кцямет-кайым. Уй шпн эл1м ес1ргп жайлап алгандай. Тер алдында шашыльш жаткдн патрондар да, оц жак босага тустагы жиналмаган устел устшдеп самсаган бос шелмектер де, уйдщ сол жак кдбыргасын тугел алып турган, Дарынньщ эз журепн жарып шыккдн “Жантэсшм”атты картинасы да демш щдне тартып, тагатсыздана ажал куш тургандай. Таскынныц коз1 картинадагы жас жтпттщ жанарымен шарпысып калды. Урей уялаган пр1 кез... Эцменшен етш барады. Оц колымен басын таяньш, бурюш отыр. Саусакдарыньщ арасынан соргалаган кдн ещрш жуьш кеткен... Ж1гпт1ц ем1р мен вл1мнщ арасындагы 1шю

арпалысын Дарын калай тап баскан. Осы сетте картинадагы жаралы жшт Дарынньщ ei боп корщщ Таскулига... Дал каз1р анау картинадагы коршгс ешрде кайталанайьш деп тургандай... Жагдайдьщ каншалыкхы кауйгп екенш анык туйсшдх Акьш-санадан, сезхм-туйсжтен айрылып калгандай куйде. Ею К031 шуршпедеп бас бармакха. Не дерш, не ютерш бшмей тур. Дарынньщ иэ ел1, иэ т1р1 екеш белгклз. Аягына ал кетп. Аттай бере сылк, ете тусп. "Дарьш!"—деп атын атамак, больш едд, уш шыкдады. Будан ары не болганы анык, еанде жок, Каз алды туманыткандай бодцы ма-ау. Едбектеп касьша барды ма-ау. Шокнып касывда отырды ма-ау... Элден уакта екеушщ коз1 тушсш кадды. Б1р-б1р1не тес1рейе карап отырган сэтге есш жиды. Дарьш да сол кезде барып ез-взше келгендей бодцы. Эуелде коз1 шынылай жылтырап кана коршген. Б1ртшдеп сэуле жупре бастады. Жан б1тп. Сэлден соц коз1 сойлей бастады.

Дарынньщ квзг "Сен1 ец соцгы рет керш калгым келд1"...

Таскыннын, кезг "Таста мылтыкхы, Дарын! Таста!"

Дарынньщ кезг "0м1рде еш мон калмады!.."

Таскдшнын, коз1: "Акдшак, болма! Ал саусагынды пгуршпеден!"

Дарьшнын, коз1: "Меш кинамашы, Таскын!"

Таскынньщ коз1: "Отшемш сенен, шурйшеден алшы саусагынды!"

Дарынньщ козшен б!р тамшы жас ытып шыкды. Бас бармагын акьщын шуршпеден алып, баяу жылжытып экелш, бармагынын, сыртымен ырпгше Ш1нген жасты сурттп Осы кезде Таск,ын Дарынньщ колындагы мылтыкхы коз шеспес шапшандыкден жулып алды. Ол тордеп ки1здщ устше басымен сузе кулады.

Терезеге сартылдай согылган жацбыр дыбысын ендг гана естщ1. Сырттагы жел кушейе тускен. Аптык турган есйстен суык, жел сумандайды. Крльша мылтык, тиген сод, бойына кдйрат бпкендей. Орнынан атып турып, карсы болмеге карай журдг "Сабира аман ба екен?"—деген суык, ой жон аркасын муздатып отт1. Жарыкты к,осты. Он, жактагы тосек бузылмаган калпы тур. Сабира уйде жок, екен. "Екеу1 ренжасш, Сабира кетш калган шыгар", — деген ой келдг Патронын алып, калтасына салды да, мылтыкхы апарып шифоньердщ артына тыкхы.

Дарын басын кетерместен тер алдында буктусш эл1 жатыр. Солк-солк жылайды. Тула бойы безгеп кыскан жандай калш-калш етеда...

Таскын кайтып келш Дарыннын, кдсына пзе букп. Анау жерден басын кетеруден, бул оган тш кдтудан коркатын сиякды. Осылай кднша отырганы есшде жок, б1р кезде Дарын суйретше орнынан турды да, тэлпректеп турып кдлды. Бул да турды. Ыр-б1рш жан.а кергендей кддала кдрасты. Ол муны бас салып кушактады да, тагы солкылдап кря бердт

— К,ой, суцкылдама! — дед1 Таскын ашу шакырып. Дарыннын бшепнен мытьш устап, суйрегендей боп сыргка алып шыкты. Жацбыр эл1 куйып тур.

—Сен тура тур, мен кшмдер1нд1 алып шыгайын! —деп уйге гарш кетп де, Дарьшнын, плащы мен шляпасын альш, жарыкды еш1рш, гайта шыкты.

* * *

—Таскын, сурамашы... Енггецеш де сурамашы менен... Кднгытшы меш... Айдалага... Иес1з кулатузге... Адамаягы баспас кумга... Шелге... кдщыртшы меш!.. Мен... мен... Экесшщ аузын урайын ит Т1рл1ктщ! Таскын! Сен тана тусшесщ меш... Тущдд1м бэршен...

—Дарын, жур, барга ьарешк, —деда Таскын оньщ созш бел1п. Ол бет1не бед1рейе карап турып-турып, унс1з келю1М1н бщд1рд1. Екеу1 жатакхананыц 1ргесшдеп тунп барга к!рд1.

Подвалда орналаскдн тунп бардын, ши бозамык сэулеге шомып, мулгш тур. Кдба сакдлды бармен жгпт темеюсш будактатьш ез1 жалгыз отыр екен. Булар тердеп устелге барып жайгасты. Кеп узамай алдарына б1р шелмек “Кдзакстан”коньяп мен жещл-желп1 тамак келдг

— Саган Окдс туралы айтып па ед1м? Айткан жокдын ба? АЪа, онда айтайын,.. — дед1 Дарын б1р-ек1 румке коньяк 1ипне кеткен сон, барып тшге келш, — Окас — бала кунп дос кой. Тогызыншы сыныпка дейш б1р партада отырдык. Окдс сер1еда. Окас созге шешен еда. Бойы суцгак, онд1, болайын деп турган бозбала ед1...

Таскь1н оз ойымен ез1 арпалысып кета де, онын, не айтып отырганын уклады. Окастын, не кдтысы бар? Элде оз-озш алдандыргысы келш отыр ма? Сэбира кайда кета

екен? Мына есслздщ оз-озше мылтык, кезенгеш неш? Не керпад кезгне? Бул бармаганда жагдайы не болар ед1? Муны Кудай айдап апарган шыгар...

—АНа, сол Окас тогызыншыны бтрген жьшы жазда асьшьш ОЛД1.. (Таскын селк ете тусп. Ойы болшш, ергкшз Дарынньщ созше кулак, койды). Асылып турган жершен 031м агытып алып ед1м... —Дарын румкесш сыгымдап унс1з отырып кдлды. Мандайындагы косОЖ1М1 терендей тускендей кершдь Самай шашы агара бастапты. —Неге асылып олгеш жонгнде алып-кдшпа соз желдей ескен. Онын, КДЙСЫСЫ ШЫН, кайсысы 0Т1Р1К—б1р КудаЙДЫН, 031 бшсш. Менщ бшетш1м —ауылдагы б1р жес1р катынга Окас жи1 баргыштап журуш1 ед1. О катыннын, жасы отыздын, жуан ортасында болатын. Айа, каншалыкды дос болсак та о катын туралы Окас маган жак ашкан емес. Елдщ айтысына Караганда сол тун1 ол жес1р катынныц уЙ1не конган екен. Тунде ана катын Окасты койнына алган, дейд1.. Бурын ойелмен болып кормеген бозбала гой... АНа, тосек рахаты дегеннщ не екенгн кайдан бшсш... Кдгскасы катынды канагатгандыра алмаган... Тунниш, б1р уагында обден коз1 карайган катын: “Сен еркек емессщ, буйтш кор болганша асьшып ол!”—деп Окасты баска-козге сабалайды... Окас уйден кашып шыгады. Шыккан бойда уйше келед1 де, кврасына юрш, асьшып калады... —Дарын козше тускен буйра шашын ширатып унс1з отырып кадды.

—Дарын, койшы осындай онпмендН —дед1 Таскын ызгарлы унмен, —Б1р дурыс соз шыга ма сенен бугш? Жок па? Не болган саган?

—Таскын, тындашы...

—Тындамаймын! Сэбира кайда? Не бодцы сендерге тагы да?! Урыс-керюterш, б1тпейд1 екен осы! Тусйдарпп маган!

—Сэбира кетп... Ещц келмейд1...

—Неге? Не бодцы сендерге? Есщ дурыс па сенщ?! Мылтыкгы кайдан алдын? Эй, мылтыкды кайдан алдьщ деймш саган!

—Сатып алдым...

—Кдйдан?

—Оны не кьшасьщ?

—Эй, оз-взще мьштык кезен1п... не кер1нд1 саган! Багана мен келмегенде не болатын ен,? Кудай сактады

кдйта! Неге ейттщ? Эй, неге ейттщ деймш саган! Бурылма, бер1 кара! Тусщщргш!

—Тусшгщ келсе... Окы мынаны! —Дарын тес калтасынан ею буктелген жуан конверта алып шыкты да, устелдщ устше тастай салды. Таскын конверта колына алып, буктеуш жазып, жазуына ущлде Сыртына “СЭБИРАРАГдеп батгитьш жазып койыпты. Конверта ашып, 1Ш1нен он шакты бетке жазылган хат алды. Дарынньщ маржандай жазуы... Хат “Сэбира!”—деп бастальшты.

“Мен бугшп жанжалдан кейгн саган бэрдн де ашып айтуды парызым деп санаймын. Сен ештецеш де тусшбестен байбаламга бастын,. Кдрлыгага ты типздщ. Меш “екёжуздС, “алаяк”деп соктщ. Сэбира! Сен неге менгн, сез1ме кулак коймадьщ? Титл ит болсам да соцгы соз1мщ тьшдауга тшс едщ гой. 0йткен1сен бэргн де бшуге тшссщ. Тусшесщ бе, тусгнбейсш, бе, оны озгн, бшесщ. Мен муны сенен жасырайын деп жасырган жоклын. Жанымдагы бггеу жарам еде.. Бупн сол жараньщ аузы ашылды... Оган озщ куэ болдьщ... Мен акдалайын деп отырган жоклын. Себеб1 сен бул жолдарды окып отырган кезде мен “еш адвокатьщ уктм1 журмейпн”жакха болармьш...

Жэ, саган тус1Н1кт1 болуы уш1н бэр1н де басынан бастайыншы.

Мен оныншы сынипка кешкен жылы жазда Окас деген досым кдйтыс болганын бшесщ. 0те намыской бала едо. Б1р катынньщ ауыр созше бола асыльш едщ. Неге асылып елгенш саган жыр гып талай айтып ед1м гой. Окастын мезгшс1з дуние салуы экеме катты батты. Эйткеш Окас екеум1з кшженеден б1рге оскен дос еддк. Экем Окасты да оз баласындай жаксы корет1н. Мен де Окас сиякты ойнакдап журш от баса ма деп каyштендд ме, элде тосепмнщ басына балет бишшер1Н1н,, сулу кыздардын, жартьшай жалацаш суреттер1н жапсыра бастауым себеп болды ма, бшмеймш... Экем б1р кун1 моншадан кайтып келе жатып: “Сен енд1 бала емессщ. Ойланатын кезщ келд1. Карлыга женгеннщ жалгыз отырганы б1зге сын. “Жес1рше ие бола алмады”депзбе елге. Асан аганнын, шацырагына енщ сен ие боласьщ!”—дедд туйеден тускендей дунк еткхзш. Экемн1н, М1нез1 кызык еде Озшщ айтканы болмаса айкайдьщ астына алатьш кызба болатын. Бдрак кайтымы тез ед1. Мына созд! шешемнен жасырып айтып келе

жаткднын сездам. Ол шешеммен мудцем акылдаспайтын. Екеушз дос сияюзы карым-кдтынаста бодцык, Мешмен капы кдлжындасатын. Б1р киын жагдай басына туссе мешмен акдалдасатын. Сондыкдан да мен экемнщ кещлш кдлдырмауга тырысатынмын. Сер1 Ж1пт ед1, ийркш! Домбыра, мандалина шергепн. Баян тартатьш. Тойда асаба болатын. Шешем тайга озш жалгыз ж1бермейтшш бтген сон, унем1меш касьша ертш алатын. Келшшектермен кдтгы кдлжындасатын. Экеме келшшектер де ете ушр ед1. Ку.шмындап, бурандап, экемд! оздер! айналдыратьш... Бала болсам да бэрш сеземш. Б1рак, опрж тук сезбеген боламын. Экемн1н, 1стейтш жумысы табигатына керегар сияк,ты кершетш. Ондатр шаруашылыгында бас бугалтыр еда. Тан кдлатынмын. Жумысы анандай. 031 мынандай. 1шшде кдйнаган энергия... Кдлай шьщап есеп-кисап журпзш отырады екен деп. 1шет1н. Сойлегенд1 жак,сы керетш. Шынын айткднда, маркум анамды суймейтш. Кдлай к,осылгандарын бшмеймш. Талай жылаганын корд1м. “Кетем, кетем“, —дейтш. Шешемда де шпмнен аяймын. 031м де оцашада жылаймын. Экемда де аяймын. Кейде ыза болып: “Кететш болсан кетсецнп, шешемда де кинадын. Меш де кинадын. 0зщ де киналдын”- дейтш еддм. “Сендерда киып кайтьш кетем1н?“, —деп экем басын сыгымдап отырып кэлатьш. Экемнщ б1р эдеп бар еда. Б1р шженде б1р-ек! аптата жогалып кететш. Б1р кьгзыпд613ДЩуйдеп Кугжол да сейтетш. “Ит иесше тартады”деген рас-ау. Кугжол да шынжырын узш кдшьш кетепн. Б1р аптадан сон йр-гар боп, шаршап-шалдытып кайтьш келетш. Иэ-ие, экем де сейтетш. Б1р-ей жетщен сон йр-юр, алкам-салкам боп ез1 келетш. Сакал-мурты есш кеткен. Аласа денгелек устелдщ басында шай шоп отырамыз. Ондык, май шам олеуфей жанып турады. Экем алты айрытынан тер агып шай1ппп отырады. Орамалы мойньшда. Сонда шешем былай деп жырын бастайтын: “Уят жок, аят жок, Уятган бурьш туган... Мына балалар жетщда. Ендагщ, не дащгыс бул?”—деп. Экем тамагына тойып, эбден тьшдап алган сон, шешем1шшпепсш тугел шыгарып болды-ау деген кезде жайбаракат дауыспен: “Мен халыкдьщ улымын. Халык, ушш туганмьш“, —дейтш. Сонда шешем ызыдан жарылардай долданып: “Ендеше кет бар халкына! Халкьщ бала тауып берсш саган! Юрщда жусьш. Тамагынды 1тесш. Бар! Халкына бар!”—дейтш. Иэ-иэ, экем ундемей кутылатын.

Сол куш кешю астан сон, экем маган: “жур!”—дедт Кдйда жур деп турганын шпм сезе койды. Кенйпмд1 коркыныш жайлады. Б1рак “жокГ’деп айта алмадым. Экем екеум1з кеше бойлап келе жатырмыз. Б1р кезде экем маган:

—Балам, сен маган регоиме, меш дурыс тусш. Кдрлыга женген жалгыз кнналып жур... Будан ары Іпылай алмауы мумкш... Жас кой... Жастык шьщата ма... Онын устшеез1 де жатка киятын жан емес. Кертк десец —керш, акыл десец —акылы бар. Мен ккл таныс ам, екеущнщ б1р-б1рще шли жакын. Сен енда бала емессщ. Он алтыга толдьщ. Бэр1б1р кешеден уйренесщ гой... Аталарымыз “он уште отау иесГ’деген. Жеидеи сенен жеп-ак жас улкен. Эл1-ак тесек тенеспрш жзбереда... —деда. Маган экемнщ булсездер1 сондай турпайы естщда. Шошып кетпм. Тура кданкьш кеда. Экеммен сырлас болганмен, калжындаскднмен аузьшан дэл осындай сез шыгады деп ойлап кермеппш. Менщ санама сыймайтьш ю кой бул.

—Есщ дурыс па? Есщ дурыс па? —дей бершпш.

—Дурыс! —дед1 экем. —Созд1 кой! Бугш сол уйде каласьщ!

Таскын хатган кезш алып, Дарьшга кдрады. Ол колы лып-лып етш сурет сальш отыр екен. Дарьш кдлтасынан блакноты мен кдрындашын ем1р1 тастамайгын. Жэне де колы тыныш отыра алмайтын эдетз ед1. Кез келген жерде блакнотына б1рдене сызгылап отыратын. Кдз1р де темешсш кушырлана сорып койьш, б1рдене шимайлап отыр. Таскын кезш кдйта хаткд аударды.

“Меш итергендей болып Кдрлыганьщ ауласьша юрпзда. Жецгем кудыктан су алып келе жатыр екен. Шелегш кудыктьщ ернеуше койып, б1зге карал состиып турып кдлды. 0нд суп-сур бон кетп. Осы сэтте колындаты шелеп шже кулады да, кудыктьщ буранда бшп шыр айналып жатгы... Сол кершас емтр бойы менщ кез алдымда калып койды...

Ушеум1з отырып шай 1ШТ1К. Шайдан сон экем Кдрлыгага кдрап: “Кдрагым, Дарынжан осында калатын боп кел1сш келд1. Агасыньщ орнын жокдатпайды енд1... Кэне, коддарынды жайындар, батамды берешн!“, —дед1. Жещем акырын гана курстнд1... Екеум1з де сен1мс1здеу кеЙ1пте колымызды жайдык- Экем: “Орнында бар оналар”деген. Екеулеп Асанжаннын тутеткен тутштне ие болындар, каракдарым! Атадан жалгыз еда. Румыры кыска

бодцы. Соцынан ерген мына жалгызын ботеннщ беттне жаутандатпайык, деген тшек кой менпа. Шацырагын шайкдлтпандар, боталарым! Айнашка эр1ага, эр1эке бола бш, балам! Б1р ошакцыц тагдырын саган сенш тапсырып отырмын. Эз1рге даурыкдырмай-ак кояйык. Той деген ешкайда каш пас... Келес1 жылы мектебщд1 бтрсец... Оган дейгн уйренюш дегендей... Ен, бастысы екеущнщ тшеущ б1р жерден шык,сын! Алла жолдарыцды оцгарсын! Бактарыц ашылсын, балапандарым!”—дед1. Экем осыны айтгы да, “Эумин!”деп бетш сипап, тез шыгып кетп“.

— Таскын, коне мынаны алып кояйыкщы! —дед1 Дарын. Таскын хатган кезш тайдырып, досына карады. Шынын айтканда ол бупн Дарынды мулдем танымай отыр. Бул бшетгн Дарынга мулдем украмайды. 031 де, соз1 де белек. Тышкан мурнын канатуга доп бармайтын жаны нэз1к суретш1 ЖГТ1ТЩ оз-оз1не к,ол кетеругне не себеп бодцы екен? Неден тундлд1? Сэбира кайда кетп? Мына хатгы неге жазган? Будан он-он бес жыл бурын откен жайды нес1не кайта жацгыртып отыр? Сэбирага муны айтудын, не кажет1 бар? Тусгнсе буйырмасын.

— Мынауыц б!р б1тпейтш роман гой, Дарын! —дед1 Таскын румкесгн кагыстырып жатып, —Ток етер1 не, не айтпаксыц сонда?

— Жо-жок, асыкда. Тамагымызды ж1бтп алайыкдегешм гой. Оки бер. Тусшесщ...

Таскын кайтадан хатка квз жупртт1:

“Жецешемнщ уш жасар Айнаш деген кьгзы бар еда. Ол тор адцында ойнап отырган. Б1збен 1с1 жок- Кдрлыга жецешемнщ бетше карай алмаймын. Басым салбырап, мщда йс1ше томен карал отырмьш. Жецешем экем кетш калган сон, кыстыга жылады. Менщ де ецсемда ауыр мун, жаншыды. Бурын байкамагшын, мына уй Асан агам дуние салгалы кун,1рен1п турады екен гой. Жалгыздыкгьщ зарлы уш сьщсыгандай сезщд1. Мен алгаш рет жецешемнщ жан куйзел1сш шын тусшгендей болдым. Асан агамньщ орны ущрешп тур...

Асан деген им деп отырсыц ба? (Иэ, мен саган Асан агам жайлы ештеце айтпап едам. Себеб1 оны айтсам еси жараньщ аузы ашылар еда...) Ол экемнщ туган агасыньщ баласы гой. Мектеп бтре сала уйленш едг Айнаш кдрындасым дуниеге келген куш эскерге шакырылган.

Ауганстанга кеткен... Б1р жылдан сон, каралы хабар алдык, Содан бер1ею жыл бойы Кдрлыга жецешем кара жамыльш жалгыз отырган. Жасы —жиырма уште. Ажарлы келшшек еда. Аккубаньщ ондкл болатын. Асан агамныц жыльшан кешн-аксез айтушылар жшлеген. Ыракешкдйсысына мойын бурмай крйыпты деп еслгемш. Жецешемнщ бегде б1реуге куйеуге шыгуын шггей езш де каламайтьш едам. Б1рак, оньщ соцы осындай жагдайга келш тзрелер деп ойламаппын. Ойымнан б1р нэрсе шыкцай отыр. Капай б1рге жатамыз? Кеше гана жецеше деп журген адамымды енда кдлай аяк, астынан жарым деп бауырыма басамын? Коз киыгыммен урлана Кдрлыгага карахI крямын. Неткен супу боп кеткен! Устшдеп кара кейлеп ашан, жузше кдлай жарасып тур. Мойыл кезден аккан жас кайтынын,, кас1ретгщ жасынан гер1 шла б1р буыркаыыстьщ, бурк, елеен куанышты д жасына уксайтын сияк'гы. Мен тудаыш рет Кдрлыгага эйел деп к,арадым. Эйелдщ июш сез1нд1м. Оньщ отырысынан, кимылынан жшттщ, нэпсюш коздыратын б1р сикьфлы сыр байкадым.

Айнаш уйыктап калды. Б1з б1р-б1р1М1зге ттл катыса алмай узак, отырдык, Жецешем жарыкты да к,оспады. Ымырт ушршп, каращы тускен сайьш менен дегб1р каша бастады. Жецешем анда-санда жецш гана курсш1п кояды. Ол Айнашты оц жакта турган агаш тесекке жатказып, устенд1 жинап тастаган соц тор алдына жерге тесек салды. Маган сыбырлагандай акырын гана: “Шешшш жата гой!”деп1 ете б1р жумсак унмен. Мен оныц кезгнше шеппнуден уялдым. Соны сезсе керек, б1рдецеш сылтауратьш сыртка шыгып кетт1. Мен д1р-д1р еттп шеш1нд1м. Д1р-д1р еттп корпенщ астьша к1рд1м. Мен1озгеше б1р куй билеп океггп. Денем б1р суьщы, б!р ысыды. Крркьш жатырмьш. Кд1р не болатьшын ойласам журепм агкактап аузыма тыгылады Б1р кезде Кдрлыга варда. Кдращъща куманды сыцгырлатьш жуынды. Мен жецешемнщ ор кцмылын багып жатырмын. Кдрлыга тесекке жакындады. Аягыныц гыкыры бшнбейда. Тек суысылдаган К0йлепн1ц дыбысы гана естшедг Койлепн шешт1. Жанымa жакындады. Мен коркып жатырмын. Эйелдщ туткьшы сиякгымын. 0з ерим озтмде емес. “Уят-ай”дей беремш гш1мнен. Менщ жанымнан баспалап отгп, Айнапггыц тосепне барды. Уй... Корпеш ашып, сыкырлатып тосекке жантайды. Менщ жаныма

жатпаганына эр1 куандым, эр1 ренжудм. 1ш т алай-тулей боп кетп. “Карлыга меш жак,сы кермейд1...”деп ойладым. Алгаш рет мен оны бегде б1реуден кызгандым. Кшнен кызганганымды ез1м де бтмеймш. Туннщ б1р уагына шешн жецешем екеу1М13 де доцбекшт жаттык,. Ол жш-жш курсшедт Менщ денем от боп куши бара жатыр. Тун ортасында жецешем шьщай алмады бшем, “уЬ!”деп езек жара курсшш, орнынан ушып турды да, жупре басып сыртка шыгып кегп“.

—Таскын, ык! Ык!.. Саган Себира айпы ма бар деп? —деда Дарын. Ыздылык, ата бастапты. Мае бола бастаганыныц белг1С1. Таскцш оныц ыкылыгын гана естш, не айтып отырганын туешбей:

—А-а? Не дейсщ? —дед1 жалт бурылып. —ЬСдйдагы Сэбира? Не деп отырсыц озщ? Маган ешюм ештеце деген жок,. Сэбира кдйда деп мен сенен сурап отырмьш гой. Неге айтпайсыц? Ренж1сш каддындар ма тагы?

Дарын ештеце ест1мегендей мещрейш Таскынга тесше карады. Анда-санда ыцылык, атып цояды. Кез1 йртиш, ощ сурлана бастаган. Темекдсш устд-устше будактатады. Кок тутшнщ арасынан сыгырая карап отырып:

—Ык1 Ол барып айтпаса сен кайдан бщцщ, а?! —дед1 мойны былк,-сылк, етгп. Таскын бэрш тусшд1рш жаткысы келмедг Иыгын кцкац етк1зд1 де, кайтадан хатка кез жут1ргг1:

“Жецешем кеппккен соц жалацаш епме Асан агамныц пенжагын ше салып, сыртка мен де шыкдым. Ол е1к аузындагы баспалдакта бурюш темен карал отыр екен. Устше халатьш желбегей жамыла салыпты. Мен касына отырдьш. Тун жып-жылы еда. Ай жамбастап бара жаткан. Дала тып-тыныш, мулгш турган. Жецешем менщ, иыгыма басын суйеда. Мен оньщ иыгына крлымды асьш, кушакуап озше тартгьш. Карлыга бауырыма тыгылды. Ол да калтырап отьф екен. Мен де дар-дар етемщ. Осылай канша отырганымыз ес1мде жоц, бдр кезде жецешем: “Тондыц гой, жур, уйге к1рей1к“, —деда. Меш колымнан жетелеп тесепме дешн ерт1п экелд1. Уст1мдеп агамныц пенжагын шеипп, орындыкдъщ аркалыгына шп жатьш: “Агацньщ пенжагы саган дел боп калыпты“, —дед1 уш д1ршдеп. Мен жецешемнщ колынан устадым да, озше карай тартьш: “Кел, б1рге жатайыкд1ы“, —дед1м. Карлыга не дерш бшмей

дагдарып б1раз турды. Сосьш халатын шеппп, орындыктыц аркдлыгына ше салды да, керпеш ашын, жаныма жатгы. Алкуна тъшыстайды. Менщ де журепм аузыма тыгылып жатыр. Кдрлыга маган б1рден,е айпы. Мен епггеце еспген жокпын. Сенесщ бе, Сэбира, бойым шокдай кызды. Кдрлыга менщ крлымнан услады. 031 солкылдап жылап жатыр. Бойым муздагандай бодцы. Жалацаш тэшмнен сипалады. Крлы макдалдай. Кдйта жандым. 0з ерюм ез1мде емес. Ерюмда Карлыга билеп алган. Кдз1р буындырып влпрсе де карсылас алар емеспш. Акырын езше карай тартгы. Мен Карлыгага карай жакдхндай туст1м. Тэн1М13 тэшм1зге тид1. Жас келшшектщ тула бойынан керемет б!р хош 11с анкиды. Денес1баркьптай. Кушагымыз айкасты. Акырын бет1мнен епт1. Б1р кезде тула бойымды тутандырып, ерн1мнен кушырлана суйдт Сол сэтте тебе куйкамнан бастап табаныма шешн шымырлап б1рден,е жупрш еткешн сезлдм. Естанды халде жатырмын. Мае сиякдымын. Бойыма элдекайдан ерен куш бггкендей. Мен оньщ тортын денесш, сэл гана теридген мандайын сипалап келш, орсергаген омырауьпга кол салдым. Эйедд1н, ьщырсыган, делебенд1 коздырар сикьфлы ун1 шыкды. Ендд ол былк-сылк, етш элс1реп калгандай болды. Осы кьшыгы меш одан ары ершелецщре тусп. “Суйпп, сушш, жаным!”—деда Карлыга уздапп. “Алла-ай! Рас па, тустм емес пе?”—деда даусы дарщдеп. Мен отка тускен майдай ерш, баткьш бара жатгым...“

Дарын кагаздан басын кетерш, крлына орталанган коньякт1 алды. К,олы калтырап, румкелерге тепп-шашып ерец куйды. Баганагыдай емес, денес1 былк-сылк, етш, тш курмеле бастаган. Бармен устелдщ устгн суртш, босаган ыдыстарды жинап экегп. Таскын Дарынга тацыркдй карады. Румкесш колына алып:

— Эй, Дарын, мына шимай-шатпагынды Сэбирага корсетуш1 болма! Укгын, ба! Акымак! Сен к!мге жазып отырганынды ескермеген сияктысьщ. Банде болсын, эйелдер мундайды ешуакьпта кеидрмейда! —деда мырс етш.

—Маган енд1 бэр1 б1р... —дед1 Дарын кез1 туманытьш отырып. —Кене, алып ж1бер! Кел, йиешкпп, Тас...

Таскын румкедеп коньяктан бгр уртады да, кайтадан устелге койды. Ею кез1 хатга:

“Сэбира! Мен Карлыгамен уш апта б1рге турдым. Сеге керме, кызганба да, мен уш апта бакыт деген нщ не екенш

шын сезщщм. Уш аптадан сон, Кдрлыга ауылдан кошт кегп...

...Б1р куш мектептен келсем, Кдрлыга кудык, басында жылап отыр екен. Мешмен сойлесккл де келмедг "Уйще кдйт! Шешен, кдйтсын деп жатыр...", — дедн Мен ею окпемд1 крлыма алып, жуйргп уйге келд1м. Есгкп аша бере шггеп шан,-шун, дауысты естш турып каддым. Экем мен шешем тагы да урсысып жатыр екен. Кебше мундайда мен 1рилмей йрш баратынмын. Менен уялгандарынан кеп узамай басылатын. Бул жолы жанжалдын, себепшкл 031м екен1мд1 бшш токтап кдлдым.

— Ауылдагы жес1р атаулыны адак,тап тук к,ойма-ганьщмен тынбай... Ещц баланы бузайын дедщ бе? — деп шешем шанкыдцап жатыр екен.

— Оу, не кекш отырсын, езщ? —дед1 экем.

—Эй, анау апасымен жасты кдтыннын, койнына апарьш жас баланы неге саласын,? Ол катынга бул ауылда одан езге еркек...

— Эй, оттама дейм1н саган, К,арлыга Дарыннын, эменгерИ Сол уйдгн, ендйл иес1 Дарьш! Айнаш турганда Кдрлыганы кдцгытып ж1беруге б1здщ какымыз жок! Обал болады. Жепм-жес1рд1н козжасына каламыз... Оларда енд1 сенщ шаруац болмасын!

— Шаруам болады! Болганда кдндай! Эмецгер1 нес1? Ол кайдан шыкдан зан,?!

—Атам кдзактын зацы!..

— Давай, кдюкарт! Мен сенщ "эмецгер-сэмецгершдГ' бшмеймгн. Эндай феодалдык, зандарын, келмеске кеткен! "Жен,гес1не комектесс1н. Жалгызбасты эйелге кдын гой", —дегенге ез1мше жаным ашып барсын десем. Сенщ, ойыц жаман екен гой. Ол эл1 уйленетгн жаска жеткен жок] Мектебгн б1т1рсгн! Окуын окысын! Баланын, багын байлама! Ондай к,атын табылмай к,алар деп пе едщ! Байсырап отырса куйеуге шык,сын ана албастын,! Ешк1м к,ой деп отырган жок, к,ой оган. Жас баланы бузып... Бар, алып кел баланы! Эйтпесе сотка беремш мен ана каншыкты!.. Айгаады деме!

Мен осы СЭЗД1 естгген сон,, уйге йрмей кетгп каддым. Басым ауган жакка карай журе берд1м. 0з1мд1 алгаш рет канаты кагылган к,ус секшц сезшд1м. Сэбира, мен

Кдрлыганы жак,сы керш калган екем. Шешемнщ оны сотка берем деген сезшен катгы шошындым. Мектептеп балалар да, мугал1мдер де менщ Кдрлыгага крсылганымнан бейхабар едт Шешем сотка берсе бул купиямыз журтка жария болуы мумйн. Меш созйз мектептен шыгарады. Баламын гой ол кезде, Кдрлыганы соггап ж1беред1 екен деп катгы корыктым. Не ютер1мд1 бымей дел-сал куйге тустгм. 0нын, бэрш айтып жетйзе алмаймын саган, Сэбира! Сен оны бэр1б1р тусшбейсщ! Кдлай кдналдым десевдш! Алгаш рет сол куш темей шекпм. Куш бойы езен бойын кезд1м. Ойымнан Кдрлыга шыкрай койды. Мен куш бойы куб1рлеп Кдрлыгамен сейлесгп журд1м... Кеш бата алыстан Кдрлыганын уйш торуылдадым. Бийс бэйтеректщ бутагына шыгып алып, сыртынан Кдрлыганын жур1с-турысын, ю-эркетш багумен болдым. Сол тун1 Кдрлыганын корасыныц тебес1ндег1 шопке тунеп шыктым...

...Кдрлыга баска ауылга кешетш болды. Мен кош1р1суге бардым. Кдрлыга мен1мен сейлескен жок. Жуктерш буып-туйш дайын отыр екен, машине келгенде тез1рек тиеуге асыкды. Мен оган сез айтуга бата алмадым. Не деймш? Кдл деймтн бе? Мет де ала кет деймш бе? Кдютыгып эрец журд1м. Б1р кезде ауыр кдзанды эдеш аягыма туарш алып, соны сылтауратып ек1рш жыладым. Одан не пайда, бэр1б1р КдРлыга аялдаган жок, кете барды... Мен кацыраган уйде жападан-жалгыз кала берд1м...

Экем кош1р1суге бара алмады. КдРлыга кешет1н болыпты дегенд1 ест1генде катты киналган. Экем намысшыл ЙС1 ед1 гой. Шешеме оытелеп тер1с кдрап жатып алган болатын. Ас та штедг Сойлеспей де койды Содан экем айыкрас дертке ушырады. Арада алты айдан соц 47 жасында экем кдйтыс болды...

Сэбира! Соцгы кезде мен1ц аракка тым ушр бои кету1мнщ б!р себеб1 осында... Мен1ц мойнымда ей адамныц коз жасы бар. Бакытгы ете алмадым оларды. Енд1 буган сенш, коз жасыц косылайын деп отыр. Рафу ет, сеш де бакытгы ете алмадым. Меш суйетшшд1 бшемгн. Ырак... Мен адастым... Кдлай ем1р суру керек екенш бшмей кдлдым. 0з1мд1де, сен1де кинай бергенше кетейтн деп шешпм... К,ош! Бакытгы бол!

Дарын. 17 мамыр 1997 жыл.“

Таскын тунерш уназ отырьш калды. Кезшде жас. Темею кыстырган саусактары дар-дар етеда. Кецшн муц торлады. Дарынга басу айтар сез таба алмады. Хатты ею букгеп, езшщ тес калтасына тез тыга салды. Кдбатын жазбасган румкесш катыстырды да, коньяпн сыздыкдата жугып отырып:

— Кдрлыга кайда кдз1р? Хабарласа алдыц ба? — дед1 дегб1рс1зденш.

— Ык! Ка-ка-кар-лыга... Карлыга жынданьш кетлтп! — деда Дарын тутыга сейлеп. Солай деда де кдлындагы румкесш еденге б1р койып, орнынан атып турды. Кул-паршасы шыккан хрусталь шынылар тас еденде шашыльш жатты. Бармен жупрш кеддаде, басын токдакдап еюрш турган жйттп керш, не дерш бшмей абдырап турьш калды. Дарынньщ ащы уш йсшщ сай-суйепн сыркыратты. Кезшен жасы пар-парлап ак,ты. Кдба сакал бармен ун-тунс1з шынынын, сыныкдарьш жинап адды да, аяушьшыкден басьш шайкдп, бурылып кетп. Таскын орнынан турды да, тецселш, кулан бара жаткан Дарьшды кушакгай адды.

— Та-та-тас-кын, жубатпашы менИ АЫ Керек емес! Уй! Будан кейш е-е-ем1р с-с-сурудщ не меш бар?! Не кызыгы калды?! — деп Дарын тутыгып ерен, сейлед1, — К-кеше “Барахолкада”К,-карлыганы керд1м. Ык! Тур1тук езгермеген. Тек шашы еппак кудай. Ык] Устшде кенетоз п-пальто. “Жол жакка караймын, сен жоксыц, аяулым!”— деп эндетш келед1.. Мен не болганын тусшбей к-калдым. Ол етш кеткенше орнымнан т-тырп ете алмай б-байланып кдлдым. Б1раздан сон барып с-сейлеспек боп соцынан жупрш ед1м, Сабира: “К,-кайыршьща нец бар?“— деп алдымды кес-кестеп... Ай! “Ол кайыршы емес. К,-карлыта! К,-карлыга!”—дед1м айкайлап. Кдрлыга аты аталганда ею рет артына жалт-жылт бурылды. ЕПрак м-меш танымады. Уй! Мойнына семке асыньш алган. Кдйыр-садака жинап жур... Сол бойы кете барды... Мен соцынан жупруге де, токтатуга да д-дэрмен1м жетпей мелшиш тура берд1м... Мен! М-мен! М-мен кшэл1мш!..

— Дарын, журил, шыгайыкдпы мына жерден! Сен массьщ! Саган айыгу керек! —дед1 Таскьш оныц колынан суйрелеп. Дарьш калтасьшан б1р уыс акща алып, умаждаган куЙ1 устелдщ устше тастай салды. Акша элгшде ез1 салып отырган блакноттагы суреттщ уст1не тусп. Кудыкдыц

касында жылап отырган келшшектщ мунды кескшш бобыраган акдш жауып кадды...

—Тас!.. Тусшесщ бе, м-мен Кдрлыгадан екшип рет... айрылдым гой. Б1рщнп рет шешем... Ык,! Екшнй рет Сэбира... УЫ Шешемнен ала алмаган ошмд1 Сэбирадан алдым... Кеше кешктсш б1ршш1рет оган кол к-кетердш... Жылап-сьщтап, енд1 корместей боп апайыныц уйше кашып кеткен. Кетсе к-кетсш!

—Эй, есуас! Сэбиранын, не кшэсл бар? Кдрлыганы осы кунге дешн 1здесен, кайда калыпсын,! К,айда кашш кеткенш бшген шыгарсын,? —дед1 алда келе жатк,ан Таскын бардын, есйдне жете бергенде артына жалт бурылып. Дарын басын какшан, етшзш катерш алды. Тецселш арен, тур.

— 1здегем! 1здеп баргам окуга тускен жылы! Кошш кетптп ол ауылдан... Кдйда кеткенш ешктм де бшмейдг Не кыл дейсщ м-маган! Табала! Ык! Ур меш! Мурнымды бет кылшы! Иэ, м-мен кшэлш! М-мен! Мен! Мен кшэлзмш! Ык! Ык! Бггп, Таскын!.. Бэр1де бш!.. Мен осы кунге шешн Кдрлыгамен эйтеугр б1р кездесермтн деген арманмен ем1р сургем. К,-киялымдагы Кдрлыганын, бейнеамен... сойлесугш ем... Сол киялым кеше куйред1! Ойпырмай, неге квдд1м? УН! Шыккыр коз1м неге корд1 оны! Кормеген1м жаксы ед1 гой... Ещц умтм узщд1! Бэр1 де бггп! —дед1 Дарын бардан тэлпректеп арен шыгып келе жатып.

* * *

Жацбыр басылган. Шыгыс жактагы тутаскан кара как булттын, етеп турше бастапты. Тан, кызарып келедг Таскыннын, жатакханасы жакдан алкын-жулкын жупрш б1р келшшек шыкды. Крлында саргыш орамалы. Кдлзыл куртесшщ алды ашык., етеп делбец-делбен, етедт Шашы дудырап кетйтп.

—Эй, кайда журсщдер? Сендерда 1здемеген жер1м жок кай! Тагы да болып алгансындар ма?! —деп айкайлап буларга урсып келе жаткан Сэбира екен...

О ДУНИЕНЩ КРНАГЫ

Кряк мэшинесшщ газын олгенше басып, кабинаны басына кетере барылдай эндетпт келе жаткан. Осылай ондепп журе берем деп келе жаткан. Элай ойлайтыны сонгы жылдары айы онынан туьш, бел жури тур еда; айыньщ орынан туатьш да жош бар, ейткеш туган атасы Мият каладагы ер1р! базарды жекемешшпне алды. Кдз1р онъщ тамыр-танысы бурынгьщан да кебешп, жогары жакка да ыкралы журш, калтасы кзлырцай тускен. Крякка жекеменшж фирма ашып берген де, сауда-сатгыкгыр жен-жосытьш корсетаI, сыртгаты елге айбарбои отырган да сол атасы. Агасыньщ аркасында сауда детеншн, не екенш керш, бщда. Акща, алдау-арбау, кулык-сумдык, сауык,-сайран, думан-той, кыз, кызык дегендердщ, дэмш татты. Мият отырган кезде мунын, жольш им кессш, колын кай журек жуткан катар дейсщ?! Артында мыкуы крртан турганына коз1жеткен сон, неден ыкрын? Неге еркшс1месш?! Бурынгы буйыты мтнезда Кряк жок, каз1р. Ашык, жаркын, думаншыл, алкеуделеу болып алган. Акща барда альшбайтьш камал, жальшбайтьш адам калмайтыньша коз1жетп. Барам деген жертне барады Кдаяк,, алам дегенш алады Кряк] Крякка акща дегенш, — лак, терка! Кряк доллар корсе коз1туньш, колы калтырап коя беретш саран, байлардьщ санатынан емес. Кей туш жуздеп, кей туш мындап шашып журсе де Кряк оинбейда. Несше екшеда, акща калай келсе, солай кетуг керек. “Акща — кодцьщ ир1”деген ккл кагты кателесед1, акща колдьщ ир1емес, акща — тамыр куалай булкщцеп агатын ыстык кан. Ол унемт айналып турмаса еселенш еспейда. Эзшше кейде сарандыгы устал, алакднынды ашкьщ келмей кысьш огырып алсар, кан журетш тамырларьщ б1ртшдеп тартыла бастатанын сезес1р. Шыгын шыкдаган жерге, йрю йрмейда. Жэне де оны кьгзгышгай коритындай кай атасынан калган байлыгы еда?! Куш кешеге дешн б1р еппн бес жыл суйретш, мыж-мыжы шыккан ку шэркей1 кдйта-кайта епкнпге апарьш, б1ресе тжйзш, б1ресе шегелепп эуре-сарсаньщ тусш журупи еда. Соныц бэрш б1р-ак кунде умытып кететш Кряк акымак емес. Кейде титл “Заман остш беттн берш тура берер ме екен, жок элде таты бтр тонкериш туссе “бай-кулак”деп кэмпескелейт1н кер кезен, кайтадан келш, басымды аршалай алмай сорлап калар ма екенмш”деп те

кауштенедг Олай болса “мурньщ барда б!р сщ,б1р!”Несше тартынасын,? Дурыс, Кушк! Бас, Кияк] Зула, Кдяк^ Саспа ештецеден, Кдаяк! Мнят отырган кезде...

— Гул-гул жайна,
Кул де ойна,
Ла-ла-ла-ла,
Ла-ла-ла!..

Астындагы су жан,а кзракек “ДжипГ’бас бшмейтш шу асаудай ытырынып тур: сэл гана газды басса бодцы, куйындата жонеледа. Жолдын, кендагш, келтктш, жоктыгын пайдаланып, айдалада жын кугандай зуылдатып келед1 Кияк, Журен ерекшп, кощда тасып келеда Кдякдъщ. Туш бойы шжен бал шарап бойын эл1 балбыратып отыр. “Кдлз бен гул, шарап толы кесеменен, Дуниеш шалкытын мен кеше берем“... Осыны айткан йм еда? Б1реуден еспген.. Шыгыстьщ б1р шайыры жазьшты деп еда. Атын да айткан, каз1р таре есшен шыгып отырганьш карашы... Кзм айтса да олпрш айткан екен.

Тундеп кыльщтары ес1не тускенде хош коцшмен миыгынан жымиын к,ойды. Б1р емес, уызы шайкалмаган ей б1рдей елпсп торына тус1рш, канын соргалаткан куш канжыгасына байлатан экй аншы мундайда калай тасыса, бул да солай желлш отыр, ез кайратьша оз1тан, калып отыр.

Коз де шместен, дамыл да таппастан арпалысып тан, атырган Кдаякен тьшыгьш, есгн де жиып алмастан, ешкйда бурылмастан тулен турткендей туп-тура Шымкентке кдрай тартты да кетт1. Булай алды-артына карамай асыгыс жолга шыгуында да мэн бар едь Шымкентгеп Кдсапшыга акдаасын к,олма-к,ол табыс ейп турып, ана шаруаны мыкхап тапсырып кету керек. Жэне мунын, Шымкентке барьш кайтканын жан баласы бшмеу1тшс. Сондыкдан да ешйммен хабарласпастан жападан жалгыз шьщты. “Шоколадкара Шымкентген Т1р1кайтпайды. Т1р1 кэйтса... айрылганым“... деп ойлады. 1ш1-сырты айнадай жаркыраган керемет дукенгн ез колынан жес1р катынга сыйлай салу айтар ауызга гана жен,ш шыгар. Акылсыз кыздармен Шр тун жыртындастым екен деп есш акщаны желге шашатын акымагын бул емес...

Санасын шырмай бастаган суренс1з ойдан арылу ушш Кутяк баганагы кецщд1 эуенге кайта басты:

— Гул-гул жайна,
Кул де ойна...